

Revolusjonær eventyrpolitikk

(Utdrag)

Fra «Iskra» nr. 23 og 24.1. august og 1. september 1902

Vi lever i en stormfull tid, da Russlands historie går framover med sjumilskritt og hvert år ofte betyr mer enn tiår i fredelige perioder. Nå merker en resultatene av den femti år lange epoken siden reformen, (Opphevelsen av livegenskapet i 1861) det legges stein på stein til det sosiale og politiske byggverket som i meget lang tid framover vil bestemme landets skjebne. Den revolusjonære bevegelsen fortsetter å vokse med forbausende fart – og «våre retninger» vokser fram (og blomstrer av) uvanlig hurtig. Retninger som har et solid grunnlag i klasseoppbyggingen i Russland, som er et kapitalistisk land i rask utvikling, finner nesten med det samme «sin lille stripe» og søker etter klasser som de er beslektet med. Ta for eksempel utviklingen hos herr Struve som de revolusjonære arbeiderne for bare halvannet år siden ba «kaste masken» som marxist og som allerede nå selv har opptrådt uten maske som leder (eller håndlanger?) for de liberale godseierne, som skryter av å være så jordnære og nøkterne. Og retninger som bare uttrykker den tradisjonelle ustabiliteten i anskuelser hos mellomlagene og de ubestemmelige lagene av intellektuelle, forsøker å erstatte en tilnærming til bestemte klasser med erklæringer som blir stadig mer høyrøstet jo mer støyende begivenhetene blir. «Vi støyer, broder, vi støyer» ser ut til å være slagordet for mange revolusjonært innstilte personer som er revet med av begivenhetenes hvirvelvind uten å ha noe teoretisk eller sosialt grunnfeste.

Blant disse «støyende» retningene hører også de «sosialrevolusjonære», hvis trekk trer stadig tydeligere fram. Og det er allerede på tide at proletariatet studerer disse

trekkene nøyere og blir helt klar over hva de virkelig representerer, disse personene som stadig iherdigere søker arbeiderklassens vennskap jo klarere det blir for dem at de ikke kan bestå som en særskilt retning uten nær tilknytning til de virkelig revolusjonære klassene i samfunnet. Et tresidig forhold har bidratt til å avdekke de sosialrevolusjonæres sanne trekk. Det er for det første splittelsen mellom det revolusjonære sosialdemokratiet og opportunismen, som reiser hodet under slagordet «kritikk av marxismen». Det er for det andre Balmasjovs mord på Sipjagin og det at enkelte revolusjonære på nytt er blitt innstilt på å bruke terror. Det er for det tredje og det vesentligste den aller nyeste bevegelsen blant bøndene som har tvunget folk som er vant til å sitte mellom to stoler uten å ha noe slags program, til post factum å legge fram noe som i det minste likner et program. La oss se på disse tre forholdene, med det forbehold at det i en avisartikkel bare er mulig å skissere kort opp hovedpunktene i argumentasjonen og at vi antakelig vil måtte komme tilbake med en mer inngående behandling av den i form av en tidsskriftartikkel eller brosjyre.

Det var først i annet nummer av «Vestvik Russkoi Revolutsii» at de sosialrevolusjonære kom seg til å legge fram en teoretisk prinsipperklæring i en usignert lederartikkel: «Verdensutviklingen og krisen i sosialismen». Vi vil på det varmeste anbefale denne artikkelen til alle som vil ha en klar forestilling om den mest fullstendige teoretiske prinsippløshet og vankelmodighet (og dessuten om kunsten å tildekke den med en flom av ord). Innholdet i hele denne artikkelen kan gjengis i to ord. Sosialismen har vokst til å bli en verdensomspennende kraft, sosialismen (– marxismen) holder nå på å spaltes som følge av kampen mellom de revolusjonære («de ortodokse») og opportunistene («kritikerne»). Vi sosialrevolusjonære har «selvsagt» aldri sympatisert med opportunismen, heter det, men vi holder en knapp på «kritikken» som har frigjort oss fra dogmene, også vi går inn for å revidere dogmene, og selv om vi ennå ikke har lagt fram

noen som helst kritikk (uten en borgerligoppportunistisk) og selv om vi ennå ikke har revidert det minste, bør denne vår frihet fra teorien likevel regnes til vår fordel. I enda større grad bør det regnes til vår fordel at vi som teoretisk frittstående personer klart går inn for en allmenn samling og at vi iherdig fordømmer alle slags teoretiske prinsippdebatter. «En alvorlig revolusjonær organisasjon» – forteller «Vestvik Russkor Revolutsii» oss med gravalvorlig mine (i nr. 2, s. 127) – «ville latt være å løse stadig splittende stridsspørsmål innen den sosiale teori, men dette bør selvsagt ikke hindre teoretikerne å søke etter en løsning på dem,» eller enda mer rett fram: la forfatteren skrive og leseren lese, og i mellomtiden vil vi glede oss over at det er frigjort et tomrom.

Det er her forståelig nok ikke mulig å foreta en grundig belysning av denne teorien, som er et avvik fra sosialismen (når det gjelder indre diskusjoner). Vi mener at krisen i sosialismen forplikter enhver noenlunde alvorlig sosialist til å vie nettopp teorien større oppmerksomhet, til mer bestemt å innta en helt klar holdning, til å avgrense seg skarpere fra de vaklende og upålitelige elementene. De sosialrevolusjonære mener derimot at siden det «selv hos tyskerne» forekommer splittelse og oppløsning, må vi som bor i Russland, bare være stolte over at vi ikke selv vet hvorhen vi går.

Vi er av den mening at mangelen på teori fratar en revolusjonær retning retten til å eksistere og før eller senere uunngåelig vil måtte føre til politisk ruin. De sosialrevolusjonære er tvert imot av den mening at mangelen på teori er noe meget prisverdig og særlig egnet til å «fremme en samling». Som en ser støter vi ikke sammen, for vi snakker jo til og med forskjellige språk. Det finnes et håp: mon de ikke vil bli brakt til fornuft av herr Struve, som også (men bare mer alvorlig) snakker om å kaste vekk dogmene og om at «vår» oppgave ikke er å splitte, men å forene (en oppgave ethvert borgerskap setter seg når de vender seg til proletariatet).

Vil de sosialrevolusjonære, med herr Struves hjelp, da aldri forstå den virkelige betydningen av deres holdning med sikte på frigjøring fra sosialismen for samlingens skyld og samling på grunnlag av en frigjøring fra sosialismen?

I sitt forsvar av terroren, som den russiske revolusjonære bevegelsens historie klart viser er ubrukelig som kampmiddel, kommer de sosialrevolusjonære riktig ut på glattisen når de erklærer at de bare anerkjenner terror kombinert med arbeid blant massene

La oss gå over til punkt to – spørsmålet om terroren. I sitt forsvar av terroren, som den russiske revolusjonære bevegelsens historie klart viser er ubrukelig som kampmiddel, kommer de sosialrevolusjonære riktig ut på glattisen når de erklærer at de bare anerkjenner terror kombinert med arbeid blant massene og at de derfor ikke rammes av de argumentene som de russiske sosialdemokratene har brukt når de har påvist at slike kampformer ikke er hensiktsmessige (og i lang tid har klart å avverge). Her har vi igjen en historie som minner meget om deres forhold til «kritikken». «Vi er ikke opportunister,» roper de sosialrevolusjonære, samtidig som de på grunnlag av en rent opportunistisk kritikk vil skrinlegge dogmet om den proletariske sosialismen. «Vi gjentar ikke terroristenes feil, vi avleder ikke fra arbeidet blant massene,» forsikrer de sosialrevolusjonære, samtidig som de på det varmeste anbefaler partiet å gå til slike aksjoner som Balmasjovs mord på Sipjagin, selv om alle forstår at denne handlingen ikke hadde noen som helst tilknytning til massene og heller ikke kunne ha det, slik den ble utført, og at de som gjennomførte attentatet ikke regnet med eller håpet på noen som helst bestemt aksjon eller støtte fra massenes side. De sosialrevolusjonære legger i sin naivitet ikke merke til at deres terrortilbøyeligheter har den nærmeste sammenheng med at de helt fra begynnelsen av har stått på siden av arbeiderbevegelsen, og fortsatt gjør det, og at de ikke engang forsøker å bli et parti som leder den revolusjonære klassens

klassekamp. Meget iherdige forsikringer får en ofte til å være på vakt og betvile oppriktigheten hos den som har bruk for så sterkt krydder. Da jeg leste forsikringene fra de sosialrevolusjonære om at: vi skyver ikke massearbeidet til side for terror, tenkte jeg ofte på uttrykket at «det koster så lite å bruke sterke ord». De som sier dette, er nemlig folk som allerede har beveget seg bort fra den sosialdemokratiske arbeiderbevegelsen som virkelig forstår massene, det er folk som fortsetter å bevege seg vekk fra den og fanger opp bruddstykker fra alle mulige slags teorier.

Proklamasjonen av 3. april 1902, utgitt av «Det sosialrevolusjonære parti», kan tjene som en ypperlig illustrasjon til det jeg her har sagt. Denne kilden er den mest autentiske og levende og den som står nærmest de politikere det er snakk om. I denne proklamasjonen er «spørsmålet om terror-kampen» stilt på en måte som «er helt i samsvar med partiets syn», heter det i » Revolutsionnaja Rossija»s verdifulle vitnesbyrd. (Riktignok driver «Revolutsionnaja Rossija» også på dette punktet med en slags balansegang. På den ene siden «er de helt i samsvar med» partiets syn og på den annen side antydes det noe om «overdrivelser». På den ene side erklærer «Revolutsionnaja Rossija» at denne proklamasjonen bare angår «en gruppe» av de sosialrevolusjonære. På den annen side har vi det faktum at proklamasjonen er undertegnet «Utgitt av Det sosialrevolusjonære parti», og dessuten er den forsynt med det samme motto som «Revolutsionnaja Rossija» selv («Gjennom kamp skal du vinne din rett»). Vi forstår at det er ubehagelig for «Revolutsionnaja Rossija» å komme inn på dette delikate spørsmål, men vi mener det er direkte uanstendig å leke gjemsel i slike saker. Det var også en ubehagelig kjensgjerning for det revolusjonære sosialdemokratiet at «økonomiamen» eksisterte, men det avslørte denne retningen åpent uten noen sinne å forsøke å føre noen bak lyset.)

Proklamasjonen av 3. april kopierer med bemerkelsesverdig

nøyaktighet terroristenes «nyeste» argumentasjon. Det som i første rekke slår en i øynene, er ordene «vi oppfordrer til terror ikke som en erstatning for arbeidet blant massene, men nettopp som et middel som fremmer dette arbeidet og pågår samtidig med det.» De slår en i øynene fordi de er satt med en skrift som er tre ganger så stor som den øvrige teksten (noe som selvsagt også gjentas i «Revolusjonerna Rossija»). I virkeligheten er det jo så enkelt! Skriv med fete typer «ikke i stedet for, men samtidig med» – og straks vil alle argumentene fra sosialdemokratene og all historisk erfaring falle til marken. Men prøv så å lese hele proklamasjonen, så står det klart at forsikringen med fete typer misbruker ordet masse. «Men akk!» (ja det står faktisk: «men akk!») den tid «da det arbeidende folk vil tre ut av mørket» og «den mektige folkeviljen vil slå jernportene sønder og sammen» . . . «vil ikke komme på lenge ennå og det er med gru en tenker på hvor mange ofre det vil kreve!» Uttrykker da ikke ordene «men akk, ikke på lenge» en fullstendig mangel på forståelse av massebevegelsen og en mistillit til den? Mon ikke dette argumentet er tenkt ut som en forhånelse av det faktum at det arbeidende folk allerede reiser seg? Og endelig, hvis selv dette forterskede argumentet hadde vært like velfundert som det i virkeligheten er forvrøvlet – så ville det vise med særlig tydelighet at terroren ikke er egnet, foruten det arbeidende folk er alle slags bomber maktesløse, fullstendig maktesløse.

Hør videre: «Ethvert terror-framstøt tapper på en måte selvherskerdømmet for en del av dets kraft, og hele denne kraft (!) vil bli overført (!) til fordel for dem som kjemper for frihet.» «Og når det gjennomføres en systematisk (!) terror, er det opplagt at vår vektskål til slutt vil bli den tyngste». Ja, her er det i hvert fall opplagt for alle at vi står overfor den største av terrorismens fordommer i dens groveste form: det politiske mord overfører i seg selv «kraft»! Her har en på den ene siden teorien om overføring av kraft og på den annen side – «ikke i stedet for, men samtidig med».

Men dette er ennå bare blomster. Snart følger fruktene. «Hvem skal en slå til mot?» spør det sosialrevolusjonære partiet og svarer: mot ministrene, men ikke mot tsaren, for «tsaren driver ikke tingene til ytterligheter» (! ! hvor har de fått dette fra??), og dessuten «er det lettere» (ja, sånn står det!) fordi «ingen minister kan beleire seg i et slott, som om det var en festning». Og denne argumentasjonen munner ut i følgende vurdering, som fortjener å foreviges som et mønster på de sosialrevolusjonæres «teori»:

Det er en barnelærdom at revolusjonens eneste «håp» er «massene», og at bare en samlet revolusjonær organisasjon som (i praksis og ikke i ord) leder disse «massene», kan bekjempe politiet.

«Selvherskerdømmet har soldater mot mengden og hemmelig regulært politi mot de revolusjonære organisasjoner, men hva vil kunne redde det . . . » (redde hva? selvherskerdømmet? Forfatteren identifiserer her uten selv å merke det selvherskerdømmet med ministrene som det var lettere å ramme!) « . . . fra de enkeltpersoner eller smågrupper som uavbrutt, uten engang å vite om hverandre (!) forbereder seg til offensiv eller allerede angriper? Ingen kraft vil kunne hjelpe mot noe som ikke lar seg gripe. Vår oppgave er derfor klar: å fjerne enhver voldsman som representerer selvherskerdømmet med det eneste middelet selvherskerdømmet har latt tilbake (!) døden». Selv om de sosialrevolusjonære skrev hele berg av papir for å forsikre at de med sin teori-propaganda ikke skyver fra seg eller desorganiserer arbeidet blant massene, vil de likevel ikke med sin ordfloam kunne gjendrive den kjensgjerning at nettopp denne erklæringen som vi har sitert, med stor nøyaktighet gjenspeiler den moderne terroristens virkelige psykologi. Teorien om overføring av kraft utfyller naturlig teorien om det som ikke lar seg gripe, en teori som ikke bare all tidligere erfaring, men også enhver nøktern vurdering har snudd opp ned på for alltid. Det er en barnelærdom at revolusjonens eneste «håp» er «massene», og at

bare en samlet revolusjonær organisasjon som (i praksis og ikke i ord) leder disse «massene», kan bekjempe politiet. Det er en skam å måtte påvise det. Og bare folk som har glemt alt og ikke har lært det minste, vil kunne komme til det motsatte og samle seg om den fantastiske og himmelropende meningsløshet at soldater kan «redde» selvherskerdømmet fra mengden og at politiet kan «redde» det fra de revolusjonære organisasjonene, mens intet kan redde det fra enkeltpersoner som jakter på ministrene! Denne fabelaktige vurderingen som vi tror vil bli berømt, er slett ikke bare en merkverdighet. Nei, den er lærerik fordi den dristig føres ut i det absurde og dermed avdekker terroristenes hovedfeil, som de har til felles med «økonomistene» (eller kanskje en allerede må si: med de tidligere representantene for den avdøde «økonomismen»?). Som vi alt har påpekt flere ganger tidligere, består denne feilen i en manglende forståelse av hovedsvakheten ved vår bevegelse. På grunn av bevegelsens usedvanlig hurtige vekst er lederne blitt hengende etter massene, og de revolusjonære organisasjonene har vist seg ikke å være fullt på høyde med proletariatets revolusjonære aktivitet og ute av stand til å gå foran og lede massene. Ingen samvittighetsfull person som er i det minste litt kjent med vår bevegelse, vil betvile at det er til stede et slikt manglende samsvar. Men når dette er tilfelle, er det innlysende at våre dagers terrorister faktisk er «økonomister» vendt på vrangen når de havner i den motsatte ytterlighet, som er like uklok. Å oppfordre til en terror som innebærer at enkeltpersoner og grupper som ikke kjenner hverandre, skal sette i verk attentater mot ministrene og det på et tidspunkt da de revolusjonære ikke har tilstrekkelig krefter og midler til å lede massene som allerede har reist seg, betyr i seg selv ikke bare å avbryte arbeidet blant massene, men fører også til en direkte desorganisering av dem. Vi revolusjonære «er vant til å klynge oss fryktsomt sammen i flokk,» leser vi i proklamasjonen av 3. april, «og selv (NB) denne nye, dristige ånden som har gjort seg gjeldende i de siste 2-3 årene, har foreløpig økt kampånden i mengden mer enn hos enkeltpersonene.» Disse ordene inneholder en god del

uforsettlig uttalt sannhet. Og nettopp denne sannheten slår fullstendig beina under dem som gjør seg til talsmenn for terrorismen. Enhver tenkende sosialist vil trekke den slutning av denne sannheten at det gjelder å opptre mer energisk, dristig og bestemt i samlet flokk. Men de sosialrevolusjonære tenker som så at «den upågripelige enkeltperson bør skyte, for mengden vil dessverre ikke gjør det på lenge ennå, og dessuten brukes det soldater mot mengden.» Men dette er det rene vrøvl, mine herrer!

Attentater blir ikke noe annet enn Balmasjov-attentater, og vekker derfor sensasjon kun for en kort tid. Siden fører de endog til apati, til en passiv avventing av neste attentat

Proklamasjonen kommer heller ikke utenom teorien om at terror virker inspirerende. «Enhver heltedåd vekker mot og kampånd blant oss alle,» sier de. Men vi vet fra tidligere, og ser det også nå, at bare de nye formene for massebevegelse eller aktivisering av nye lag av massene til selvstendig kamp vil vekke kampånd og mot hos alle. Attentater blir ikke noe annet enn Balmasjov-attentater((Stepan Balmashov var medlem i det sosial revolusjonære partiet. Han ble henrettet 1902 etter at han hadde drept innenriksminister [Dmitry Sipyagin](#) i et attentat – RK)), og vekker derfor sensasjon kun for en kort tid. Siden fører de endog til apati, til en passiv avventing av neste attentat. Vi får oss til og med fortalt at «ethvert terror-lyn opplyser forstanden», noe vi dessverre ikke har kunnet oppdage når det gjelder det sosialrevolusjonære partiet, som propagerer terror. Vi blir presentert for teorien om de store og de små arbeidsoppgaver. «Den som har mer krefter, større muligheter og besluttsomhet, bør ikke nøye seg med små arbeidsoppgaver (!) , men bør oppsøke og gå inn for den store oppgaven – å drive propaganda for terror blant massene (!), forberede vanskelige .. . (teorien om upågripelighet er allerede glemt) terroraksjoner.» Det er en forunderlig klokskap at en ofrer en revolusjonærs liv som hevn over uslingen Sipyagin, for å få uslingen Pleve i stedet og

kaller det et stort arbeid. Mens for eksempel det å forberede massene til en væpnet demonstrasjon betegnes som en liten oppgave. Det er nettopp dette «Revolusjonerna Rossija» forklarer i nr. 8, når den erklærer at «det er lett å skrive og snakke om» væpnede demonstrasjoner «som en foreteelse i en ubestemt fjern framtid», «men alt dette snakket har hittil bare hatt teoretisk karakter». Vi kjenner så godt igjen disse ordene fra folk som er fri for hemmende, faste, sosialistiske overbevisninger og fra byrdefull erfaring fra alle og alleslags folkebevegelser. De forveksler øyeblikkelig håndgripelighet og sensasjonspregede resultater med praktisk nytte. For dem er kravet om at en ufravikelig må stå på et klassestandpunkt og ivareta bevegelsens massekarakter «ubestemmelig teoretisering». Det de betrakter som fasthet, er en slavisk etterfølging av enhver vending i stemningene og dette er også årsaken til denne hjelpesløsheten ved enhver vending. Når en demonstrasjon tar til, kommer det en sann flom av bloddryppende fraser og rykter om at slutten er nær. Når demonstrasjonene er slutt, faller de kraftløst sammen, og snart hører vi at «folket vil dessverre ennå ikke på lenge . . . «.

Etter en ny sjofelhet fra tsardømmets volds menn kommer så kravet: «vis oss et 'håndgripelig' middel som kan tjene som et fullgyldig svar nettopp på denne volden, et middel som straks vil kunne gi en 'overføring av kraft' og vi vil stolt love en slik overføring!» Slike folk forstår ikke at allerede et løfte om en «overføring av kraft» er en politisk hasard som har sitt utspring og opphav i deres prinsippløshet.

Vi foretrekker et langvarig og vanskelig arbeid for framtida heller enn en «lett» gjentakelse av det som allerede er forkastet av fortida.

Sosialdemokratiet vil alltid advare mot eventyrpolitikk og nådeløst avsløre alle illusjoner som uunngåelig vil ende i full desillusjon. Vi bør huske at først når et parti virkelig

leder den revolusjonære klassens kamp, er det verdig til å kalles revolusjonært. Vi bør huske at enhver folkebevegelse antar uendelig forskjelligartede former, stadig skaper nye og forkaster de gamle, stadig modifiserer eller skaper nye kombinasjoner av gamle og nye former. Og det er vår plikt å delta aktivt i denne prosessen med å utforme nye midler og metoder i kampen. Da studentbevegelsen antok skjerpede former, oppfordret vi arbeidere til å komme studentene til hjelp («Iskra» nr. 2), uten at vi påtok oss å forutsi formene for demonstrasjoner, uten å love at de skulle føre til direkte overføring av krefter eller åndelig opplysning eller en særlig upågripelighet. Da demonstrasjonene begynte å befestes seg, oppfordret vi til å organisere demonstrasjoner og til å væpne massene, og vi satte det som en oppgave å forberede en folkeoppstand. Uten at vi på noen måte gikk prinsipielt mot vold og terror, krevde vi at en måtte gå i gang med forberedelser til former for vold som tok sikte på at massene skulle ta direkte del i dem og som sikret at massene virkelig deltok. Vi lukker ikke øynene for at dette er en vanskelig oppgave, men vi vil bestemt og iherdig arbeide for å løse den uten å la oss forvirre av innvendingene om at dette er «en ubestemmelig fjern framtid». ja, mine herrer, vi går også inn for former for bevegelsen som har framtida for seg, og ikke bare for foreldede former. Vi foretrekker et langvarig og vanskelig arbeid for framtida heller enn en «lett» gjentakelse av det som allerede er forkastet av fortida. Vi vil alltid avsløre folk som snakker om å bekjempe sjablonaktige dogmer, men i virkeligheten selv bare benytter sjabloner fra de mest falleferdige og skadelige teorier om overføring av krefter, om forskjell mellom store og små arbeidsoppgaver og selvsagt teorien om attentater og ensomme helter. «Slik som strid mellom folkene i tidligere tider ble avgjort ved holmgang mellom førerne, slik vil også terroristene erobre frihet for Russland gjennom en tvekamp med selvherskerdømmet,» slutter proklamasjonen av 3. april.

Slike fraser er det tilstrekkelig å gjengi for å gjendrive.

Den som virkelig utfører et revolusjonært arbeid i forbindelse med proletariatets klassekamp, vet, ser og føler godt hvilke mengder direkte og umiddelbare krav fra proletariatet (og de lag av folket som kan støtte det) som ikke er tilfredsstilt. Han vet at det arbeidende folk på en masse steder, i hele store distrikter, bokstavelig talt brenner etter å kjempe, og at deres utbrudd ikke fører fram på grunn av mangel på litteratur og ledere, fordi de revolusjonære organisasjonene ikke har krefter og midler nok. Og vi befinner oss i en ond, forhekset sirkel – og ser at vi befinner oss i en slik ond sirkel – som så lenge har ligget som en ond skjebne over den russiske revolusjonen. På den ene siden går de revolusjonære utbruddene fra den utilstrekkelig opplyste og uorganiserte massen tapt til ingen nytte. På den annen side går attentatene fra «de upågripelige enkeltpersoner» som mister troen på at det er mulig å gå i takt og arbeide hånd i hånd med massene, tapt til ingen nytte.

Men tingene kan ennå bringes på rett kjøl, kamerater! Det er bare et sjeldent unntak at en mister troen på en rettferdig sak. Svermeri for terror er ikke noe annet enn en kortvarig stemning. La sosialdemokratiets rekker sveises tettere sammen, og vi vil sveise de revolusjonære kamporganisasjoner og det russiske proletariats masseheroisme sammen til ett eneste hele!